

РОЛЬ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

¹Національний університет біоресурсів і природокористування України

²ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Анотація. Досліджено питання академічної мобільності викладачів та студентів закладів вищої освіти в розрізі формування конкурентоспроможності освітніх програм та надання освітніх послуг.

Ключові слова: академічна мобільність, освітні програми, грантові програми, міжнародний обмін, конкурентоспроможність.

THE ROLE OF ACADEMIC MOBILITY IN FORMING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. *The issue of academic mobility of teachers and students of higher education institutions in the context of the formation of the competitiveness of educational programs and the provision of educational services has been studied.*

Keywords: academic mobility, educational programs, grant programs, international exchange, competitiveness.

Сучасний заклад вищої освіти – це складна система взаємодії різних процесів, які мають забезпечувати не тільки навчальний, виховний, організаційний та профорієнтаційний напрями, а й доводити актуальність свого існування та конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг. Одним з основних критеріїв, що дозволяють згенерувати якісну систему підготовки здобувачів вищої освіти, аспірантів та докторантів є елемент впровадження в освітніх програмах різного рівня міжнародного досвіду у вигляді партнерських відносин між закладами освіти, підприємствами та установами, а також проходження науково-педагогічними працівниками та студентами міжнародних стажувань, грантових програм та програм обміну.

Нормативно-правова база академічної мобільності в Україні передбачає наступний перелік:

- Закон України “Про вищу освіту”;
- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність (затверджене постановою КМУ від 12.08.15 №579);
- Положення про умови матеріального забезпечення осіб, направлених за кордон на навчання та стажування (затверджене постановою КМУ від 4.03.1996 №287);
- Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів (затверджене наказом МОН від 24.01.13 №48);
- внутрішні положення про порядок організації академічної мобільності, затверджені закладами вищої освіти.

Академічна мобільність, згідно з вітчизняним законодавством [1], являє собою можливість учасників освітнього процесу навчатися, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти на території України чи поза її межами без відрахування чи звільнення з основного місця роботи чи навчання.

Основними цілями академічної мобільності є:

- підвищення якості вищої освіти;
- підвищення ефективності наукових досліджень;
- встановлення внутрішніх та зовнішніх інтеграційних зв'язків;
- залучення світового інтелектуального потенціалу до вітчизняного освітнього процесу на основі двосторонніх та багатосторонніх угод між закладами вищої освіти – партнерами;
- підвищення конкурентоспроможності випускників на вітчизняному і міжнародному ринках освітніх послуг та праці;
- збагачення індивідуального досвіду здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних

працівників щодо інших моделей створення та поширення знань.

За територіальним (географічним) принципом розрізняють міжнародну та внутрішню академічну мобільність; за змістом – навчання за програмами академічної мобільності, мовні та наукові стажування.

Перевагами академічної мобільності для студентів є отримання нових знань, професійних навичок та нового досвіду; краща кар'єрна перспектива; знайомство з іноземним навчальним процесом та методикою викладання; удосконалення навичок володіння іноземними мовами; нові знайомства і контакти. Для викладачів – це підвищення кваліфікації в контексті глобальних трендів розвитку наукової діяльності; залучення до кращих світових практик; підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; професійний діалог.

Актуальними джерелами програм академічної мобільності можуть бути Global UGRAD (USA); Fulbright Graduate Student Program (USA); DAAD; British Council Ukraine; CareerUp; Unistudy; Erasmus+; Training Experience; Mladiinfo; Lane Kirkland Scholarship Program та багато інших.

Відбір учасників програм академічної мобільності проводиться, як правило, за конкурсом з урахуванням результатів їх навчання чи професійної діяльності, наукових (творчих) здобутків, знання іноземної мови, додаткових вимог, передбачених договорами, угодами, контрактами, грантами, проектами тощо.

Критеріями конкурсного відбору для здобувачів вищої освіти можуть бути: успішне завершення першого курсу навчання на бакалавраті, високий рейтинг успішності студента, участь у науковій роботі (наявність наукових публікацій, тези конференцій, наукові статті тощо), перемога в освітніх, наукових конкурсах та олімпіадах, наявність рекомендаційних листів тощо. Для науково-педагогічних працівників – це інноваційність пропонуваного розгляду проєктів, статус науковця у науковому середовищі, кількість публікацій в науково-метричних базах, рейтинги цитувань, рівень володіння іноземними мовами тощо.

Таким чином, конкурентоспроможність сучасного закладу вищої освіти безпосередньо залежить від показника академічної мобільності учасників освітнього процесу. Тривалість, географія, наукова та волонтерська спрямованість академічної мобільності якісно підвищує рівень конкурентоспроможності освітніх програм на ринку освітніх послуг, дозволяє формувати їх актуальний зміст, враховувати особливості нормативно-правового регулювання різних видів діяльності, а науково-педагогічним працівникам та здобувачам вищої освіти – підвищувати рівень наукових досліджень, мовні, кроскультурні та комунікативні навички.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про вищу освіту. Закон України 1 липня 2014 року № 1556-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004.
2. Триндюк В.А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в процесі підготовки студентів до академічної мобільності. Мовні універсалиї у міжкультурній комунікації. Матеріали IV Міжнародного науково-практичного семінару. Луцьк, 2014.
3. Бака С. Основні елементи академічної мобільності в країнах ЄС та інших країнах. Освітня аналітика України. 2017. № 1 (1). С. 117-127.
4. Плинокос Д.П., Коваленко М.О. Академічна мобільність в контексті підвищення конкурентоспроможності системи вищої освіти. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. Вип. 33. 2018. С. 17-24.

Костецька Ірина Іванівна, кандидат економічних наук, докторант, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, e-mail: irynakostetska@ukr.net

Лавренюк Аліна Юрійівна, заступник начальника міжнародно-проектного відділу, ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне, e-mail: alina.lavreniuk23@gmail.com.

Kostetska Iryna, Candidate of Economic Sciences, doctoral student National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine, Kyiv, e-mail: irynakostetska@ukr.net

Lavreniuk Alina, Deputy Head of the International-Project Department, Private Higher Education Establishment "Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities", Rivne, e-mail: alina.lavreniuk23@gmail.com.